

CZ PL Cíl 3 / Cel 3
2007-2013

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ / EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO
PŘEKRAČUJEME HRANICE / PRZEKRACZAMY GRANICE

Bulletin Euroregionu Silesia

Červen 2014 · Číslo 10

Ostrava – největší město Euroregionu Silesia

KULTURA
našeho příhraničí

SETKÁNÍ
v Euroregionu Silesia

Studijní pobyt v Euroregionu Silesia

Rok 2014 je posledním rokem společného tříletého projektu všech šesti česko-polských euroregionů s názvem „EUREGIO PL-CZ“, který je financován z prostředků Operačního programu přeshraniční spolupráce ČR-PR 2007-2013. I na tento rok je naplánováno mnoho aktivit: tři konference, studijní cesta do EuroInstitutu v Kehlenu v německo-francouzském pohraničí, vydání společné publikace, dokončení analýzy problémů česko-polské přeshraniční spolupráce a její představení na jubilejním 20. zasedání Česko-polské mezivládní komise pro přeshraniční spolupráci v říjnu t.r. a dva studijní pobyty v euroregionech.

Ve dnech 14. - 16. května 2014 se uskutečnil první z plánovaných pobytů, a to pobyt v Euroregionu Silesia. Zástupci všech partnerských euroregionů se sjeli do Kravař ve Slezsku, kde první den diskutovali o různých aspektech česko-polské přeshraniční spolupráce a odkud další dny vyjžděli za poznáním hostitelského euroregionu. Hlavními tématy setkání v Euroregionu Silesia byla analýza problémů spojených se správou Fondu mikroprojektů a přeshraniční spolupráce škol.

Tajemnice české části Euroregionu Silesia Jana Novotná Galuszková představila svým kolegům výstupy zpracované analýzy celého procesu administrace Fondu mikroprojektů a funkce euroregionů jako tzv. Správců tohoto Fondu v období 2007-2013. Závěry z této analýzy by mohly napomoci k zjednodušení administrace Fondu v novém období. Dále byla zástupcům euroregionů představena přeshraniční spolupráce škol všech stupňů, která je právě v Euroregionu Silesia jedinečným fenoménem. Na toto téma navázala druhého dne návštěva Slezského gymnázia v Opavě, kde se účastníci seznámili se zajímavými projekty této školy a jeho partnera, Gimnazja nr 1 v Rydułtowach. Po stylovém obědě ve školní jídelně se pak účastníci přesunuli na polskou stranu Euroregionu Silesia, kde na ně čekal nabitý program: na Městském úřadě v Ratiboři prezentace projektu systémů včasného varování a návštěva pracoviště krizového řízení, poté prohlídka Piastowského zámku spojená s diskusí o projektu „Krajina Holasíců jako polsko-český turistický produkt. Z Hradce nad Moravicí do Ratiboře.“ I přes velkou nepřízeň počasí se pak zástupci euroregionů vydali do terénu zhlédnout cyklostezky vybudované v rámci společných přeshraničních projektů a v Chałupkach si prohlédli Venkovské centrum odpočinku a rekreace, které slouží obyvatelům z obou stran hranice. Třetí den pobytu se zástupci euroregionů seznámili s širokými přeshraničními aktivitami města Hradec nad Moravicí a jeho partnerů – polského Baborowa a Krzanowic a slovenského Liptovského Hrádku. Celý pobyt byl zakončen příjemnou prohlídkou místního zámku.

Euroregion Silesia děkuje všem svým partnerům za návštěvu a těší se na další společná setkání!

V rámci studijního pobytu v Euroregionu Silesia zástupci česko-polských euroregionů diskutovali o problémech spojených se správou Fondu mikroprojektů a přeshraniční spolupráci škol. Na snímku zástupci Euroregionu Silesia - zleva: ředitelka polského sekretariátu Daria Kardazyńska, předseda Miroslaw Lenk, člen Rady české části Libor Helis a místopředseda polské části Józef Matela.

Druhého dne studijního pobytu v Euroregionu Silesia zasedli účastníci do školních lavic Slezského gymnázia v Opavě, aby se seznámili se zajímavými projekty této školy a jeho partnera, Gimnazja nr 1 v Rydułtowach.

Během pobytu účastníci navštívili památky spojené s česko-polskou historií – na polské straně zámek v Ratiboři (na snímku) a na české straně zámek v Hradci nad Moravicí.

<http://www.euroregions.org>

Bulletin Euroregionu Silesia – čtvrtletník Euroregionu Silesia

Vydavatel: Euroregion Silesia - CZ, Horní náměstí 69, 746 01 Opava, Česká republika

Redakce: Jana Novotná Galuszková, Iwona Paprotny, Leonard Fulnezek

Adresa redakce: Horní náměstí 69, 746 01 Opava, Česká republika, tel.: +420 553756220,
e-mail: euroregion.silesia@opava-city.cz, www.euroregion-silesia.cz

Překlady: Karína Kurková

Fotografie: archiv Euroregionu Silesia, členů a konečných uživatelů, archiv Euroregionu Praděl
foto na titulní straně: Divadlo Antonína Dvořáka v Ostravě

Nakladatel: Mario Boubeniček, Ratibořská 1145/30, 747 05 Opava, Česká republika

Grafická úprava: Pavel Bárta

Tisk: Tiskárna Grafico s.r.o., Opava

Náklad: 1 000 ks

Evidenční číslo MK ČR E 21341, ISSN 2084-0020

Bezplatný výtisk

Strategie rozvoje Euroregionu Silesia

na období 2014 – 2020

POSLÁNÍ EUROREGIONU SILESIA

Intenzivní přeshraniční spolupráce – náš společný a trvale udržitelný rozvoj.

Hlavním předmětem činnosti Euroregionu Silesia, který byl ustaven v září 1998 na základě smlouvy o spolupráci mezi českým a polským sdružením, je podpora a realizace česko-polské spolupráce v příhraničních regionech polského a českého Slezska a severní Moravy s cílem potlačit negativní vliv existence státní hranice, zajistit rovnoměrný rozvoj příhraničního území po obou stranách hranice a umožnit tak jeho plynulou integraci v rámci Evropské unie. Naplňování tohoto předmětu činnosti a dosavadní rozvoj Euroregionu Silesia od jeho vzniku byl však spíše řízen objektivními podmínkami než vlastními potřebami definovanými ve vlastních plánovacích dokumentech euroregionu. Zahájení systematické finanční podpory česko-polské přeshraniční spolupráce ze strany EU v podobě samostatných programů (Phare CBC 1999-2003, INTERREG IIIA 2004-2006, Operační program přeshraniční spolupráce 2007-2013), delegování správy „fondech malých projektů“ jako nedílné součásti těchto programů na euroregiony, zřízení samostatné pracovní skupiny pro euroregiony v rámci „Česko-polské mezivládní komise pro přeshraniční spolupráci“ v čele s Euroregionem Silesia, vstup České republiky a Polska do EU i Schengenského prostoru – to vše utvářelo objektivní podmínky, které předurčily činnost Euroregionu Silesia v první dekádě jeho existence, přispěly k jeho výraznému rozvoji a stabilizaci jeho existence a scházející plánovací dokumentace nebyla prvkem jeho stagnace či nesprávných strategických rozhodnutí.

S nastávajícím novým obdobím po roce 2013 si však orgány Euroregionu Silesia uvědomily potřebu strategického plánování, a proto přistoupily ke zpracování historicky prvního strategicko-plánovacího dokumentu, který by představoval systémový nástroj koordinace a řízení další činnosti a rozvoje euroregionu. Tento dokument byl zpracován v období duben 2013 - březen 2014, a to v úzké spolupráci obou sekretariátů euroregionu, českého externího zpracovatele a polského konzultanta, společně řídicí skupiny a čtyř společných tematických pracovních skupin.

Obsáhlá analytická část dokumentu prostřednictvím mapovací studie poskytuje velké množství informací z obou stran hranice, a to jak obecných, které bezpochyby přispějí k porozumění základních rozdílů v obou zemích (např. v oblasti školství, silničního hospodářství apod.), tak konkrétních vztahujících se k území euroregionu. Zpracovaná mapovací studie tak má zároveň podobu „česko-polského kompendia“, které nabízí souhrn mnoha užitečných informací. Provedené dotazníkové šetření a prezentace jeho výstupů pak přispívají k získání informací o povědomí a vnímání přeshraniční spolupráce i euroregionu.

Návrhová část dokumentu, která vychází ze zpracované mapovací studie, dotazníkového šetření a zpracovaných

SWOT analýz, definuje vize, strategické cíle a opatření nezbytná jak pro zajištění rozvoje území a kvality života obyvatel Euroregionu Silesia, tak pro institucionální zajištění rozvoje euroregionu. Příklady konkrétních projektů a aktivit pak představují způsob jak vytyčené cíle a opatření naplňovat. Při tvorbě návrhové části strategie byly zohledněny potřeby, na jejichž uspokojení může mít Euroregion Silesia přímý či nepřímý vliv, zároveň však jsou zde uvedeny návrhy, na které Euroregion Silesia vliv nemá, které ale považuje z hlediska strategického rozvoje svého území za důležité (např. v oblasti dopravní infrastruktury). Mezi nositeli konkrétních navrhovaných projektů či aktivit tedy není jen euroregion, ale i další příslušné subjekty.

Implementace strategického dokumentu bude zajiš-

VIZE EUROREGIONU SILESIA

Prosperující česko-polský region, který podporuje ideu evropské jednoty a společně rozvíjí svou budoucnost na základě partnerské spolupráce.

řována společnou pracovní skupinou pro implementaci strategie, a to prostřednictvím 2–3letých akčních plánů a dvojí aktualizací.

Dokument je k dispozici na internetových stránkách Euroregionu Silesia <http://www.euroregion-silesia.cz>.

Představujeme členy Euroregionu Silesia

Ostrava – největší město euroregionu

OSTRAVA!!!

Největším městem Euroregionu Silesia je Ostrava, která své jméno dostala podle řeky Ostravice, rozdělující město na moravskou a slezskou část. *Statutární město Ostrava*, jak zní jeho oficiální název, je na základě svého *statutu* rozděleno na 23 městských obvodů s vlastními úřady a starosty, v čele celého města pak stojí primátor. V současné době je Ostrava se svými 300 tisíci obyvateli třetím největším městem České republiky a zároveň – trochu symbolicky jako město ležící na Moravě i ve Slezsku – sídlem Moravskoslezského kraje.

Historie města se začala psát již před 25 tisíci lety, kdy se na vrchu Landek (v dnešní Ostravě-Petřkovicích) utábořili lovci mamutů. Archeologové našli důkazy o tom, že tito pravěcí lovci používali uhlí z místních slojí jako palivo. Jde tak o první doložené použití černého uhlí na světě. V 8. století na tomto bájném vrchu vybudoval jedno ze svých početných hradišť slovanský kmen Holasiců, o kterém se můžete podrobněji dočíst v tomto čísle našeho zpravodaje. Jednou z nejstarších ostravských vsí je Polská (dnes Slezská) Ostrava, která je zmíněna již v roce 1229. Ke střežení hranice mezi polským a českým státem byl na ostrohu nad soutokem řeky Lučiny s Ostravicí vybudován Slezskoostrovský hrad zaznamenaný v listině z roku 1297. Dnešní Moravské Ostravě, která dnes tvoří samotné centrum města, byl statut města udělen již někdy před rokem 1279. Velký význam pro rozvoj města měl objev uhlí v roce 1763 v Polské Ostravě a později v roce 1828 založení železáren ve vsi Vítkovice. V druhé polovině 19. století se Ostrava stala jedním z nejvýznamnějších průmyslových středisek rakousko-uherské monarchie. Rozkvět průmyslu vyvolal i příliv obyvatelstva, a to jak českého, tak německy a polsky mluvícího. V průběhu padesátých let 20. století, kdy se Československo zaměřilo na rozvoj hornictví, ocelářství a dalších oborů těžkého průmyslu, se Ostrava stává městem uhlí a železa nazývaným „ocelovým srdcem republiky“.

Ostrava 21. století je jiná. Poslední vozík uhlí vyvezený 30. června 1994 z jámy Odra v Přívoze ukončil více než dvě století aktivní důlní činnosti v tomto městě, vysoké pece ve Vítkovicích vyhasly o čtyři roky později. S historií ostravského hornictví a hutnictví se dnes můžeme seznámit při prohlídkách největšího hornického muzea v České republice, které se nachází na úpatí vrchu Landek, či v průmyslovém areálu oblasti Dolních Vítkovic, který tvoří výraznou dominantu města a dnes je národní kulturní památkou. Avšak nejen milovníci industriálních památek si v Ostravě přijdou na své. Ostrava je městem zábavy, kultury a sportu. Jediněčný fenomén Stodolní ulice, ulice „která nikdy nespí“, snad ani není třeba představovat. Národní divadlo Moravskoslezské, které se

skládá ze dvou scén – Divadla Antonína Dvořáka a Divadla Jiřího Myrona, má jako jediné divadlo na Moravě čtyři umělecké soubory – operu, činohru, balet a operetu/muzikál. Ve městě se konají pravidelné hudební festivaly, jakým je např. mezinárodní hudební festival *Janáčkův máj*, *Svatováclavský hudební festival* či multižánrový hudební festival *Colours of Ostrava*. Ostrava je místem konání takových významných mezinárodních sportovních událostí jako např. semifinále světové skupiny Fed Cupu v dubnu tohoto roku, tradiční mezinárodní atletický mítink *Zlatá tretra*, jehož se v letošním roce opět zúčastní světoznámý jamajský sprinter Usain Bolt, či mistrovství světa v ledním hokeji v květnu příštího roku.

Současná Ostrava je také centrem vzdělání. Je zde sídlo tří vysokých škol – Vysoké školy báňské-Technické univerzity, Ostravské univerzity a soukromé Vysoké školy podnikání. Na sedmi fakultách Vysoké školy báňské-Technické univerzity studuje každoročně přes dvacet tisíc studentů a její kampus patří k největším v České republice. Tato škola je také jedinou univerzitou s vlastní hvězdárnou a planetáriem. V roce 1996 byla v Ostravě otevřena nová budova Janáčkovy konzervatoře, která se může pochlubit nejmodernějšími varhanami ve střední Evropě, vyrobenými v krnovské firmě Rieger-Kloss.

V Ostravě se nachází několik městských památkových zón, z nichž jedna je také v Ostravě-Porubě. Pro tuto městskou část je typická zástavba v jednotném architektonickém stylu 50. let 20. století, ve světě známém jako tradicionalismus, nicméně v Česku označovaném jako socialistický realismus neboli *sorela*. Jedná se o komplexně pojatou zástavbu podle nejobecnějších anticových pravidel s důrazem na symetrii. Domy jsou zdobeny dekorativními motivy, sgrafity či sochami, známá budova tzv. Oblouku pak představuje symbolickou vstupní bránu do této zástavby.

Co dodat závěrem? Současná Ostrava je hrdým evropským městem, které má svým obyvatelům i návštěvníkům co nabídnout. Přijďte se sami přesvědčit!

<http://www.ostrava.cz>

Zlatá tretra / 17. června 2014 !!!

53. ročník mezinárodního atletického mítinku, letos opět s účastí Usaina Bolta (www.zlatatretra.cz)

Colours of Ostrava / 17. - 20. července 2014 !!!

multižánrový mezinárodní hudební festival konaný pravidelně od roku 2002 (www.colours.cz)

Dny NATO v Ostravě / 20. - 21. září 2014 !!!

největší středoevropská přehlídka ozbrojených sil zemí NATO a přehlídka vzdušných sil Armády ČR (www.dny-nato.cz)

Svatováclavský hudební festival / 1. - 28. září 2014 !!!

tradiční měsíční festival vážné hudby (www.shf.cz)

Mistrovství světa v ledním hokeji 2015 / 1. - 17. května 2015 !!!

ČEZ Aréna Ostrava a O2 Aréna Praha

S největší ostravským průmyslovým areálem „Dolní oblast Vítkovice“, který je dnes národní kulturní památkou, se lze podrobně seznámit v rámci organizovaných prohlídek.

Na území města Ostravy lze nalézt zajímavá místa novodobější historie, mezi která patří městská zástavba v Ostravě – Porubě v jednotném architektonickém stylu 50. let 20. století zvaném sorela.

Mezinárodní hudební festival Janáčkův máj je jednou z mnoha pravidelných kulturních akcí konaných v Ostravě.

Ostrava – moje tajná láska

Fejeton

Stejně jako většina z nás i já jsem měla dvě babičky, na rozdíl od mnohých jsem je však nerozlišovala jménem, ale místem – jedna babička byla „opavská“ a ta druhá „ostravská“. Podstatnou část svého dětství jsem strávila u babičky opavské, která bydlela na stejné ulici a ke které jsem na své koloběžce dorazila během několika minut. Babiččina vzorná péče, celodenní hry s kamarády ze sousedství na zahrádce za domem a poklidný život nevelké Opavy ve mně vyvolávaly pocity bezpečí a štěstí ... – a taky trochu nudy (opavská babičko, promiň!). To každý pobyt u babičky ve velké a hektické Ostravě byl něco jiného! Už cesta vlakem plným horníků s černě podmalovanými očima byla tak tajuplná! Když jsme pak vystoupili z vlaku na ostravském nádraží, pocítila jsem pokaždé vzrušení z něčeho neznámého a těšila se na cestu tramvají, která pro mě byla vždy velkolepým zážitkem. Jak nudné se mi zdály naše opavské trolejbusy ve srovnání s tramvajemi, které při divoké jízdě po kolejích hlučně rachotily, neustále sebou škubaly a na každé zastávce cinkaly! Jak zajímavá se mi tehdy zdála práce ři-

dičky tramvaje! Všechno bylo tak nezvyklé a vzrušující! Komíny hutí za okny babiččina domu, divně šedozelená barva trávy za domem, ta nezvyklá ostravská vůně a neustálý hluk všude kolem... Milovala jsem to všechno, i když to asi nebylo moc pěkné, zdravé a bezpečné (ostravská babičko, promiň!). A pak jsem začala dospívat a Ostrava se začala měnit. Změnila se její vůně, tráva se začala více zelenat, postupně utíchal hluk důlních strojů. Ale já jsem svou Ostravu nepřestala milovat a zůstala jsem s ní i na svých studiích. Ne, nebudu vám tvrdit, že studium metalurgie na místní univerzitě bylo mým odvěkým snem, ale umožnilo mi strávit se svým druhým domovem další krásné roky a navždy tak upevnit svůj vztah k němu. Dnes už je Ostrava jiným městem, než jakým byla v dobách mého dětství, a musím přiznat, že se mi po té mé hlučné, šedé, zaprášené Ostravě s její typickou vůní dolů a hutí stýská. Možná se mi ale jen stýská po mém bezstarostném dětství a náručí mých dvou babiček. Ať je to tak či onak, Opava je moje rodné město, kterému jsem věrná, a Ostrava je moje tajná láska!

Kultura slezsko-moravského příhraničí

Euroregion Silesia zahrnuje města a obce ze dvou států – České republiky a Polska. V minulosti byla správní, státní a církevní příslušnost tohoto území různá a stávající hranice nebyly totožné s jazykovými a kulturními hranicemi. Zvláště viditelné to bylo na slezsko-moravském pohraničí, kde lze do dnešního dne sledovat vliv různých kultur na každodenní život obyvatel.

Slezsko-moravským příhraničím se dnes rozumí jihozápadní část Ratibořského okresu, která (formálně do roku 1972) patřila církevně k olomoucké arcidiecézi. Církevní hranice vedla na tomto území na řece Psině. K moravským vesnicím – jelikož ještě nedávno byly takto nazývané – patří: Pietrowice Wielkie, Samborowice, Krzanowice, Pietraszyn, Borucin, Bolesław, Owsiszczce a Nowa Wioska. V těchto místech se do dnešní doby zachovalo mnoho stop bývalé příslušnosti k moravské olomoucké arcidiecézi, a tím i široce chápané moravské kultuře. Nejvýznamnějšími pozůstatky jsou jazyk, kroje, kuchyně, tradice a náboženské a kulturně společenské zvyky.

Kdysi se v celém slezsko-moravském pohraničí běžně mluvilo lašským nářečím, tzv. moravštinou. Dnes ji používá již jen malá skupina obyvatel, zejména starších lidí. Lašské nářečí - moravština patří k nářečím českého jazyka, které se vyvíjelo pod vlivem polštiny. Zajímavé je, že toto nářečí bylo běžně přítomné v liturgii a obyvatelé používali modlitební knihy napsané v tomto jazyce. V roce 1844 také kněz Cyprián Lelek v moravštině zpracoval „Slabikář a čítanku pro menší děti“. Dnes o moravštinu skvělým způsobem pečují mládež z Integrované školy v Křenovicích (Krzanowice), která aktivně působí v souboru „Kra-

nowickie Omy“. Škola v Křenovicích již několik let pořádá také Mezinárodní soutěž lašského nářečí s názvem „Morawske rzadzyni selske hospodyni“. Soutěže se účastní žáci z polských i českých škol.

Téměř již ale zanikl lidový kroj Moravců – obyvatel slezsko-moravského příhraničí. V každodenním životě se již nepoužívá. Můžeme se s ním setkat pouze během větších slavností a regionálních akcí (a to již často ve stylizovaných formách). Oproti kroji se ale do dnešního dne pečují o tradice slezsko-moravské kuchyně. Pořádají se oblíbené kulinařské jarmarky a soutěže, objevují se nové místní „kuchařky“. Ale nejdůležitější je to, že tradiční jídla se vaří v mnoha domácnostech celého Ratibořska. K charakteristickým jídlům patří: nudelzupa (vývar s nudlemi, který se vaří na nedělní oběd a servíruje přesně v poledne), gałeczki (slezské knedlíčky), roláda, zołza (omáčka), modre zieli (modré zelí), kynuté knedlíky na páře se szymlynou (poleva ze světlých švestek), kreple (koblihy), moczka (typické vánoční jídlo s perníkem a sušeným ovocem), štrúdl s mákem a malé perníčky připravované pomocí formiček. Ale zřejmě nejvýznamnějším „exportním“ produktem je místní kołocz (koláč), na který je region velice pyšný.

Obyvatele tohoto příhraničí také hodně charakterizuje záliba v hudbě. Ještě před několika lety téměř v každé vesnici působila místní dechovka a do dnešního dne se velké množství písniček a hodovních písní moravského, a dokonce českého původu, zpívá na různých slavnostech.

Pro slezsko-moravské příhraničí jsou zejména charakteristické i některé zvyky a obřady, které se na jiných místech vyskytují jen zřídka. Takovou specifickou a ojedinělou

slavností je například tzv. „roczek“ (roček). Jedná se o první narozeniny dítěte, kterému se říká „rocznioł“, za které se slouží nedělní mše svatá. Dítě je oblečeno do svátečních šatů, holčička má na hlavě věneček z myrty; obdobný věneček, ale menší, nazývaný „woniaczka“ mají chlapečci připnutý na pravém rukávě. Obdobně se zdobí i svička. Po mši svaté se rodiče, kmotři a pozvaní hosté scházejí doma na slavnostním obědě, posezení u kávy a večeři.

Mimořádně originální byly, a občas jsou i dnes, obřady zdůrazňující kulturu moravských vesnic. Patří k nim mj. vodění medvěda a pohřeb basy. Vodění medvěda je masopustní zvyk, kterého se účastní pouze a jen muži. V převlecích medvědů a opic se slaměnými provazy se účastní průvodu, který vede medvěd pod dohledem krotitele. Během několikahodinového průvodu „opice“ mažou sazemi tváře kolemjdoucích žen a dětí. Zábava končí „zabitím“ medvěda, kterého pak zavrou do stodoly. Pohřeb basy je další masopustní zvyk, který je jakoby parodií pohřbu. V pohřebním průvodu jdou masky hrající na různých nástrojích, kněz v oděvu pastora a ministranti. Nepříliš střízliví nosiči nesou basu, na které jsou pověšené láhve od vodky. Za nimi s prázdnými láhvemi od vodky jde vdova. V jedné z vesnických kluboven se koná pohřeb basy a jako rakev se používá pouzdro na kontrabas. Významným postním zvykem je v příhraničních vesnicích tzv. řehtání či klapání. Od Zeleného čtvrtka do Bílé soboty, kdy utichají kostelní

zvony, chlapci chodí po vesnici a dělají rámus dřevěnými řehtačkami a klapačkami. U každého kříže cestou odříkají modlitbu a obyvatelé jim dávají sladkosti nebo peníze.

Nejnámější tradicí jsou v příhraničí velikonoční koňská procesí. Pořádala se ve Slezsku a na Moravě již v 17. a 18. století a dnes zůstaly již pouze v několika farnostech na Ratibořsku. Ty největší se konají v obcích Pietrowice Wielkie, Bieńkowiec a Racibórz-Sudół. Procesí začínají ve stanovenou hodinu u kostela. Následně jezdci s účastí kněze objíždějí okolní pole, zastavují se u polních křížů a kapliček, aby se pomodlili. Po procesí se konají dostihy, ukázky a veselice.

Příhraničí je ve své definici periferní oblastí, která leží na hranici, jinými slovy daleko od centra. Pro občany příhraničí bývá tato poloha problémem, zejména v politicky neklidných obdobích. Na druhé straně může být ale život v příhraničním území kulturně bohatší díky možnosti sdílení dědictví jiné tradice a kultury.

Zpracováno na základě:

Anna Bindacz, *Pogranicze śląsko-morawskie na przykładzie powiatu raciborskiego [V]: Śląsk w czasie i przestrzeni*, red. J. Nowosielska-Sobel, G. Strauchold, Wrocław 2009

Urszula Prochaska-Burek, *Bolesław – wieś na polsko-czeskim pograniczu*, Bolesław 2012

Kornelia Lach: *Język i zwyczaj pogranicza polsko-czeskiego [V:] Kněz a národní buditel Moravců P. Cyprián Lelek a jeho doba*, Stěbořice 2013

Slovanský kmen Holasiců

První písemné zmínky o osadách na Ratibořsku a Opavsku pocházejí z 12. století. K nejstarším obcím doloženým v písemnostech patří Ratiboř (1108), Opava (1195), Maków (1123) a Ślawików (1223). Ale asi nejstarší, docela věrohodnou, písemnou stopou týkající se Ratibořska a Opavska je dokument pocházející z první poloviny 9. století, jehož autorem je jménem neznámý mnich, zřejmě z kláštera sv. Emmerama v Řezně. Dokument, kterému se všeobecně říká Bavorský geograf, byl určen Ludvíku II. Němci (vnukovi Karla Velikého) - panovníkovi východofranského království (pozdějšího Německa) a byl svého druhu zpravodajským hlášením. Bavorský geograf je totiž seznam kmenů nacházejících se mimo hranice státu, to znamená na území východně od Labe a severně od Dunaje. Obsahuje i informace o počtu hradů jednotlivých kmenů.

Mezi slovanskými kmeny jsou uvedeni Holasici (též Holasicové nebo kmen Holasiců, polsky Gołęzyce, Gołęzycy, Gołęzyce) s pěti hrady (v originále: Golensizi, civitates V). Bohužel v dokumentu nejsou uvedeny hranice území obydleného kmenem Holasiců. Rozpory mezi historiky jsou zde poměrně velké. V nejširší variantě měl kmen Holasiců zaujímat území od Těšína přes Ratibořsko a Opavsko do Hlubčic a severním směrem až k dnešnímu Kozle. Čeští historikové omezují holasickou provincii na samotné Opavsko. Není zde možno uvést všechny argumenty pro jednotlivé koncepcce, příliš málo je i pramenů, aby se vůbec dalo tento problém jednoznačně vyřešit. Zdá se, že nejspíš určitě Holasicové obývali území ležící mezi Opavou a Ratiboří, ze severní strany hraničili s Opolany, kteří jsou také v dokumentu z Řezna uvedeni, ze západní strany se záhadným kmenem Lupiglaa (Hloupé hlavy) a z východní strany přes hustý les táhnoucí se mezi horní Vislou a Solou s kmenem Vislanů. Na jižní straně, za neobydleným pásmem území, žili Moravané. Ti poslední se v 9. století organizovali do silné Velkomoravské říše.

Jednoznačně není identifikováno ani pět holasických hradů či hradíšť. První pochybnost je taková, zda měl autor z Řezna na mysli jen opevněná strážní hradiska nebo také tzv. opole. V historické literatuře se mezi hradíšti, které patřily Holasicům, nejčastěji opakují dvě – Hradec nad Moravicí u Opavy a Lubomia poblíž Ratiboře. Kromě toho se uvádí i Holasovice u Opavy, Kylešovice (dnes část Opavy), Międzyzwywiec u Skoczowa, Ratiboř, tzv. Starý Těšín (dnes vesnice Chotěbuz-Podobora, pár kilometrů severně od Českého Těšína), Landek u Ostravy a dokonce Hlubčice (Głubczyce).

Nejlépe doložený je hrad v Lubomi. Stál na návrší, z něhož se naskýtá výhled na údolí Odry, a existoval od 7. do 9. století. Ve druhé polovině 9. století bylo sídlo v Lubomi zničeno. Zřejmě za tím stál Svatopluk, vládce Velké Moravy, během nájezdu na území nad horní Odrou. Má se za to, že je to období, kdy kmen Holasiců byl buď začleněn do Velkomoravské říše nebo rozptýlen. Hrad v Lubomi již nebyl obnoven. Velmi podobný osud sdílel hrad v Podoboře u Těšína, i tam po zničení v 9. století nevznikla osada, ale hradíště se pak objevilo na druhém, pravém břehu Olše v Těšíně. Řada historiků zastává názor, že území Holasiců v 10. století přešlo pod nadvládu Čechů, chybí však jednoznačné důkazy pro obhajobu takového tvrzení. Určitě na přelomu 10. a 11. století se dnešní Ratibořsko, Opavsko a Těšínské Slezsko ocitly na území monarchie Piastovců.

Stopy po Holasicích přetrvávají v několika pozdějších dokumentech. Například v privilegii ratibořského knížete Přemysla z roku 1306 je zmíněna „Gola u Ratiboře, naproti Opavy“. V roce 1198 olomoucký kníže Vladimír zmiňuje obvod „Golasiz“ u řeky Opavy. Ještě starší je zmínka z roku 1155, pocházející z buly papeže Hadriana IV., hovořící o „Gradice Golensicezke“. Jedná se zřejmě o Hradec nad Moravicí u Opavy. O rovině nazývané „Gola“ hovoří i listiny knížete Mikuláše II. z let 1338 a 1350 a opavsko-ratibořského knížete Václava z r. 1445.

Do dnešního dne se lze setkat s nespočty archeologickými stopami našich holasických předků. Muzeum ve Wodzisławu Śląském shromáždilo bohatou sbírku exponátů pocházejících z průzkumů prováděných na lubomském hradíšti. Můžeme se také seznámit s výsledky tamních archeologických průzkumů. Pro zájemce bude zajímavá prohlídka pozůstatků tohoto hradiska u Lubomi. V ratibořském Arboretu Moravské brány jsou pak holasické hrobky (mohyly), datované do 6.-7. století. V Podoboře u Českého Těšína lze obdivovat kopii slovanského hradíště z 8.-9. století v nedávno otevřeném „Archeoparku Chotěbuz“.

Zničení holasických hradíšť koncem 9. století způsobilo bezesporu rozštěpení dosavadní struktury slovanského kmene. V dalším období to pak bylo podnětem k rozvoji osídlení na zcela jiných místech. Pravděpodobně v tehdejší době se místní lidé začali usazovat v údolích, kde byly lepší podmínky k obdělávání půdy a blízkost řeky zajišťovala přístup k vodě a jídlu v podobě ryb. Zřejmě v této době, to znamená v období zanikajících kmenových struktur, na začátku formování feudálního státního uspořádání, vznikly i osady, které se postupem času proměnily nejprve v obranná střediska a později v města, jako jsou Ratiboř či Opava.

Spolupráce Ratibořské hospodářské komory a Okresní hospodářské komory Opava

**RACIBORSKA
IZBA GOSPODARCZA**

Ratibořská hospodářská komora (Raciborska Izba Gospodarcza - RIG) vznikla v září 1990 a je organizací, která sdružuje podniky a živnostníky. RIG zastupuje ekonomické organizace před samosprávou, úřady a institucemi, podporuje veškeré iniciativy pro hospodářský rozvoj, vytváří podmínky pro spolupráci v Polsku i v zahraničí. V roce 1991 Ratibořská hospodářská komora navázala přeshraniční spolupráci s Okresní hospodářskou komorou Opava (OHKO) a v červnu 1992 obě komory uzavřely smlouvu o spolupráci.

RIG a OHKO si kladou za cíl vytvořit podmínky pro spolupráci svých členů se všemi ekonomickými subjekty v tuzemsku a v zahraničí a podporovat a vytvářet hospodářské iniciativy zaměřené na zlepšování životního prostředí. V únoru 2013 byl schválen projekt Ratibořské hospodářské komory s názvem „Obnovitelné zdroje energie - šance pro hospodářský rozvoj polsko-českého příhraničí. I. mezinárodní setkání“, který byl předložen do Fondu mikroprojektů v Euroregionu Silesia v rámci Operačního programu přeshraniční spolupráce ČR-PR 2007-2013. Kromě Okresní hospodářské komory Opava partnery projektu bylo Město Ratiboř (Miasto Racibórz) a Statutární město Opava. V návaznosti na projekt Města Ratiboř s názvem „Obnovitelné zdroje energie - šance pro hospodářský rozvoj polsko-českého příhraničí. Mezinárodní konference“ bylo záměrem RIG společně s partnery uspořádat 1. mezinárodní setkání „Pilíř Ratibořska“ („Filar Ziemi Raciborskiej“) propagující ekologicky zaměřené aktivity. Akce „Pilíř Ratibořska“ se koná od roku 2009 a ceny jsou udělovány porotou v přesně stanovených kategoriích. V roce 2013 se toto slavnostní setkání konalo společně s konferencí, jejímž hlavním tématem byly obnovitelné zdroje energie. Ceny předávané laureátům byly uděleny jak polským, tak i českým podnikům a institucím, které byly oceněny za přínos ke zlepšení stavu životního prostředí a přeshraniční spolupráci.

Dvacáté výročí spolupráce mezi Ratibořskou hospodářskou komorou a Okresní hospodářskou komorou Opava, dosavadní efektivní a přínosné kontakty obou komor a zkušenosti, které vzájemně získaly, a také členství obou států v Evropské unii byly skvělou příležitostí k podepsání smlouvy o obnově spolupráce.

Obnova spolupráce obou komor byla podnětem k předložení dalšího projektu Ratibořské hospodářské ko-

mory s názvem „Podnikání bez hranic aneb výměna informací a společné hledání příležitostí pro rozvoj polsko-českého příhraničí“. Projekt vycházel z myšlenky, že jednou ze základních podmínek rozvoje hospodářské spolupráce je solidní databáze informací a jejich výměna mezi firmami, úřady a občany česko-polského příhraničí. Jednalo se zde zejména o konkrétní informace o široce pojatém hospodářském potenciálu obcí a firem, o investičních možnostech, příležitostech k využití výhod a metodách odbourávání bariér spolupráce a rozvoje. V rámci projektu vznikly novinářské expertní studie prezentující hospodářský a investiční potenciál firem a obcí ratibořského okresu, které byly přeloženy a zveřejněny v českých médiích v opavském okrese. Kromě toho vznikl film prezentující hospodářský a investiční potenciál ratibořského okresu a města Ratiboř, který byl mj. distribuován mezi českými podnikateli, a publikace, která je kronikou nejvýznamnějších aktivit realizovaných v rámci projektu. V rámci projektu se také konala dvě setkání zástupců hospodářských subjektů, zástupců samospráv obcí a obyvatel česko-polského příhraničí, na kterých byly představeny zrealizované projektové aktivity, což zvýšilo povědomí o významu přeshraniční spolupráce a potenciálních příležitostech s ní spojených.

